

Oczekiwania dochodowe

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2020/21

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W lipcowym sondażu¹ – po ponad trzech latach przerwy – powróciliśmy do problematyki oczekiwań dochodowych Polaków. Interesowało nas, ile, zdaniem badanych, powinien wynosić dochód gospodarstwa domowego, aby możliwe było zaspokojenie jedynie podstawowych potrzeb, życie na średnim poziomie oraz życie dostatnie, bez żadnych problemów finansowych.

Uzyskane wyniki przedstawiamy na trzy sposoby. Po pierwsze, w przeliczeniu na jedną osobę, po drugie – w przeliczeniu na jednostkę ekwiwalentną z uwzględnieniem oryginalnej skali ekwiwalentności OECD², umożliwiającą porównywanie sytuacji dochodowej gospodarstw domowych o różnej strukturze demograficznej, po trzecie – w podziale na różne typy gospodarstw domowych.

DOCHODY NA OSOBĘ

Z uzyskanych deklaracji wynika, że dochód netto *per capita* pozwalający na zaspokojenie jedynie podstawowych potrzeb wynosi przeciętnie 1854 zł (mediana 1667 zł), umożliwiającą życie na średnim poziomie – 2739 zł (mediana 2500 zł), natomiast zapewniający dostatnie życie – 4001 zł (mediana 3000 zł). Można zauważyć, że im wyższy poziom zaspokojenia potrzeb omawiali respondenci, tym większa była rozpiętość podawanych przez nich dochodów (rozstęp) oraz ich rozproszenie (odchylenie standardowe).

W lipcu tego roku respondenci zapytani o oczekiwania dochodowe w odniesieniu do każdego poziomu potrzeb podawali przeciętnie nominalnie większe kwoty niż w marcu 2018 roku. Uwzględniając inflację, która w tym okresie wyniosła 11,69%³, zauważyć można, że największy wzrost dotyczy kwot

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (374) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiadnym od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiadnym od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 1 do 11 lipca 2021 roku na próbie liczącej 1166 osób (w tym: 67,7% metodą CAPI, 21,4% – CATI i 10,9% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

² Zgodnie z oryginalną skalą ekwiwalentności OECD, wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej, 0,7 – każdej następnej osobie w wieku 14 lat i więcej, a 0,5 – każdemu dziecku poniżej 14 lat.

³ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/wskazniki-cen/wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-pot-inflacja-miesieczne-wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-od-1982-roku/>

umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb (wzrost średniej o 14,7%). W przypadku kwot pozwalających na życie na średnim poziomie realny wzrost jest już mniejszy (wzrost średniej o 6,5%), natomiast kwoty podawane przez respondentów jako zapewniające życie dostatanie zmieniły się w tym czasie w najmniejszym stopniu (spadek o 0,7%).

TABELA 1

Ile, według Pana(i), powinny wynosić miesięczne dochody netto wszystkich członków Pana(i) gospodarstwa domowego łącznie, aby:		Dochód na osobę według terminów badań		Realny wzrost/spadek w stosunku do III 2018 (uwzględniający inflację)
		III 2018	VII 2021	
– zaspokajać jedynie podstawowe potrzeby	Średnia	1467 zł	1854 zł	14,7%
	Mediana	1300 zł	1667 zł	
	Rozstęp	13 133zł	17 067 zł	
	Odchylenie standardowe	913 zł	1053 zł	
– żyć na średnim poziomie	Średnia	2317 zł	2739 zł	6,5%
	Mediana	2000 zł	2500 zł	
	Rozstęp	32 175 zł	37 167 zł	
	Odchylenie standardowe	2075 zł	2082 zł	
– żyć dostatanie	Średnia	3605 zł	4001 zł	-0,7%
	Mediana	2500 zł	3000 zł	
	Rozstęp	299 650 zł	66 267 zł	
	Odchylenie standardowe	10 976 zł	3922 zł	

DOCHODY EKWIWALENTNE

Mówiąc o dochodzie na osobę w odniesieniu do oczekiwań dochodowych przyjmuje się założenie, że poziom potrzeb jest wprost proporcjonalny do liczby osób w gospodarstwie domowym. Jednak w przypadku większych gospodarstw domowych pewne koszty stałe rozkładają się między większą liczbę osób. W celu porównania oczekiwań dochodowych gospodarstw domowych o różnej wielkości i o różnym składzie demograficznym zastosowana została oryginalna skala ekwiwalentności OECD⁴.

Jak wynika z analiz, dochód ekwiwalentny pozwalający na zaspokojenie jedynie podstawowych potrzeb wynosi 2247 zł (mediana 2059 zł), na życie na średnim poziomie – 3336 zł (mediana 2941 zł), a umożliwiający dostatanie życie – 4891 zł (mediana 4000 zł).

Oczekiwania dochodowe w odniesieniu do każdego poziomu zaspokojenia potrzeb zależą w znacznej mierze od obecnej sytuacji materialnej, poziomu wykształcenia, sytuacji społeczno-zawodowej oraz miejsca zamieszkania. Ogólnie bardziej wygórowane oczekiwania dochodowe mają badani z gospodarstw domowych o wyższych dochodach *per capita*, lepiej wykształceni, mieszkający

⁴ Patrz przypis 2.

w największych miastach, a w grupach społeczno-zawodowych – kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (tabele aneksowe 1-6).

Oczekiwania dochodowe w przeliczeniu na jednostkę ekwiwalentną, podobnie jak w przypadku dochodów na osobę, po uwzględnieniu inflacji w największym stopniu wzrosły w odniesieniu do zaspokojenia podstawowych potrzeb (wzrost średniej o 13,8%), a w drugiej kolejności w odniesieniu do życia na średnim poziomie (wzrost średniej o 6%). Natomiast kwoty zapewniające wg respondentów dostatnie życie w ujęciu realnym praktycznie nie zmieniły się, a ich średnia nawet minimalnie zmalała (spadek o 1,4%).

TABELA 2

Ile, według Pana(i), powinny wynosić miesięczne dochody netto wszystkich członków Pana(i) gospodarstwa domowego łącznie, aby:		Dochód na jednostkę ekwiwalentną według terminów badań*		Realny wzrost/spadek w stosunku do III 2018 (uwzględniający inflację)
		III 2018	VII 2021	
– zaspokajając jedynie podstawowe potrzeby	Średnia	1790 zł	2247 zł	13,8%
	Mediana	1647 zł	2059 zł	
	Rozstęp	17 904 zł	22 081 zł	
	Odchylenie standardowe	1078 zł	1207 zł	
– żyć na średnim poziomie	Średnia	2835 zł	3336 zł	6,0%
	Mediana	2414 zł	2941 zł	
	Rozstęp	37 816 zł	47 943 zł	
	Odchylenie standardowe	2471 zł	2515 zł	
– żyć dostatnio	Średnia	4434 zł	4891 zł	-1,4%
	Mediana	3333 zł	4000 zł	
	Rozstęp	374 548 zł	82 807 zł	
	Odchylenie standardowe	13 714 zł	4825 zł	

* Z uwzględnieniem oryginalnej skali ekwiwalentności OECD

OCZEKIWANIA DOCHODOWE W WYBRANYCH TYPAH GOSPODARSTW DOMOWYCH

Respondenci z gospodarstw jednoosobowych deklarowali, że dochód netto, który pozwoliłby na zaspokojenie jedynie podstawowych potrzeb, wynosi przeciętnie 2657 zł, na życie na średnim poziomie – 3692 zł, natomiast na dostatnie życie – 5043 zł. Z kolei badani z gospodarstw domowych składających się z dwóch osób dorosłych w przypadku każdego poziomu zaspokojenia potrzeb podawali kwoty wyższe, lecz mniej niż dwukrotnie wyższe. W przypadku dochodów pozwalających na zaspokojenie podstawowych potrzeb była to kwota mniej więcej o 50% wyższa i wynosiła średnio 4044 zł, w przypadku dochodów pozwalających na życie na średnim poziomie były to kwoty przeciętnie o 60% wyższe i wynosiły średnio – 5905 zł, natomiast w przypadku dochodów zapewniających dostatnie życie były to kwoty przeciętnie o 65% wyższe i wynosiły średnio 8328 zł. Generalnie wraz ze wzrostem liczby osób w gospodarstwie domowym oczekiwania dochodowe dla każdego poziomu potrzeb wzrastają, lecz nie wprost proporcjonalnie do liczby osób w gospodarstwie domowym. Dochód pozwalający na zaspokojenie jedynie podstawowych potrzeb w przypadku

gospodarstw domowych składających się z dwóch osób dorosłych i dwójki dzieci do 18 roku życia wynosi średnio 4960 zł, umożliwiający życie na średnim poziomie – 8791 zł, a zapewniający dostatanie życie – 15 072 zł. Choć w tym ostatnim przypadku warto zwrócić uwagę na dużą rozbieżność między średnią a medianą – ta druga jest znacznie niższa i wynosi 10 000 zł.

TABELA 3

Ile, według Pana(i), powinny wynosić miesięczne dochody netto wszystkich członków Pana(i) gospodarstwa domowego łącznie, aby:	Wybrane typy gospodarstw domowych				
	1-osobowe (N=138)	2-osobowe (2 osoby dorosłe) (N=266)	3-osobowe (2 osoby dorosłe + 1 dziecko do lat 18) (N=74)	4-osobowe (2 osoby dorosłe + 2 dzieci do lat 18) (N=100)	
	w złotych				
– zaspokajać jedynie podstawowe potrzeby	Średnia	2657	4044	4626	4960
	Mediana	2500	4000	5000	5000
	Średnio na osobę	2657	2022	1542	1240
– żyć na średnim poziomie	Średnia	3692	5905	6708	8791
	Mediana	3500	5000	6500	7030
	Średnio na osobę	3692	2953	2236	2198
– żyć dostatanie	Średnia	5043	8328	9640	15 072
	Mediana	4500	7000	9000	10 000
	Średnio na osobę	5043	4164	3213	3768

Z deklaracji badanych wynika, że przeciętny dochód netto na osobę pozwalający na zaspokojenie jedynie podstawowych potrzeb wynosi 1854 zł, przy czym w gospodarstwach jednoosobowych jest on wyższy i wynosi 2657 zł, a w gospodarstwach czteroosobowych w przeliczeniu na osobę jest on niższy i wynosi 1240 zł. Z kolei dochód umożliwiający życie na średnim poziomie w przeliczeniu na jedną osobę to 2739 zł (w gospodarstwach jednoosobowych – 3692 zł, a w czteroosobowych na osobę powinno przypadać 2198 zł, aby osiągnąć średni poziom życia). Natomiast dochód zapewniający dostatanie życie w przeliczeniu na osobę to, zdaniem respondentów, 4001 zł (w gospodarstwach jednoosobowych – 5043 zł, a w czteroosobowych dochód netto *per capita* to 3768 zł).

W stosunku do marca 2018 roku nastąpił wyraźny realny wzrost oczekiwań dochodowych odnoszących się do życia na podstawowym poziomie, trochę mniejszy wzrost w odniesieniu do życia na średnim poziomie, a przeciętne kwoty pozwalające na prowadzenie dostatniego życia w ujęciu realnym zmieniły się w najmniejszym stopniu.

Opracowała

Małgorzata Omyła-Rudzka